

Proefboerderij Colijnsplaat faciliteert onderzoek naar graszaad en vlas

Rusthoeve groot in kleine teelten

Proefboerderij Rusthoeve in Colijnsplaat is groot in kleine teelten. Als enige in Nederland doet het praktijkbedrijf onderzoek naar graszaad en vlas. Maar ook de gangbare gewassen komen aan bod. Vooral de teelt van poot aardappelen wordt in de zuidwesthoek van Nederland steeds belangrijker. Bedrijfsleider Sam de Vlieger maakt zich daarom sterk voor het oprichten van een poot aardappelacademie in die regio.

Bedrijfsleider Sam de Vlieger van proefboerderij Rusthoeve.

SERIE PRAKTIJKONDERZOEK

De Nederlandse akkerbouw staat wereldwijd bekend om haar innovatiekracht en expertise. De kiem van vele ontwikkelingen in de landbouw wordt op tal van praktijkonderzoekbedrijven in Nederland gelegd. Wat zijn dit voor bedrijven? Wat doen ze daar? Wat is hun bijdrage aan de ontwikkeling van de landbouw? Deze vragen en meer worden beantwoord in een serie over akkerbouwpraktijkbedrijven, die beurtelings in elke editie van Akker Magazine in 2011 aan bod komen. In dit nummer het laatste proefbedrijf uit de serie; de Rusthoeve in Colijnsplaat. Dit is de enige Nederlandse onderzoeksboerderij waar experimenten plaatsvinden met de teelt van graszaad en vlas.

Een eenzame roodbonte melkkoe graast doodgemoedereerd in een uitgestrekt graslandperceel aan de Noordlangeweg in Colijnsplaat. Op het akkerbouwbedrijf aan de overkant is het een drukte van belang, al gaat al die activiteit schuil achter de muren van bedrijfs- en kantoorgebouwen. Proefboerderij Rusthoeve doet haar naam even geen eer aan. Volgens bedrijfsleider Sam de Vlieger lopen de medewerkers van het agrarische informatie- en kenniscentrum zichzelf bijna voorbij om alle gegevens van de proeven en experimenten van het afgelopen seizoen op tijd bij de opdrachtgevers te krijgen. „Bedrijven willen steeds eerder hun cijfers hebben”, vertelt De Vlieger. „De maand november is voor ons verschrikkelijk druk. Alle proeven moeten verwerkt worden, de gegevens gesorteerd, de rapportages klaar.”

De toegenomen druk om snel met cijfers te komen, is volgens de bedrijfsleider het gevolg van het groter worden van de coöperaties en handelshuizen. Die organisaties willen zo snel mogelijk weten welke inkopen ze voor het komend seizoen moeten doen. Bovendien hebben veel bedrijven hun winterlezingen, waarbij ze de actualiteiten met telers bespreken, naar voren gehaald van januari naar december. Dat betekent een grotere tijdsdruk bij De Vlieger zijn collega's om zo snel mogelijk na het groeiseizoen met de resultaten te komen.

Droogte spannend

Ondanks de hectiek van het moment kijkt de bedrijfsleider tevreden terug op het afgelopen jaar. Dankzij het mooie weer tijdens de zomer en de herfst konden alle belangrijke gewassen

in het zuidwestelijke akkerbouwgebied als ui, graszaad, vlas, granen, suikerbiet en aardappelen vlotjes worden geoogst. Het contrast met vorig jaar is groot. Daar waar het in het najaar van 2010 soms letterlijk aanmodderen was om de oogst binnen te krijgen, verliep het dit jaar heel soepel volgens De Vlieger. „We hebben relatief makkelijk gewerkt. Het voorjaar was met de droogte even spannend. Maar alle gewassen gaven een goede opkomst dankzij de goede capillaire werking van de zavelgrond met een afslibbaarheid van vijftien tot dertig procent en de goede bodemvruchtbaarheid. De zomer was niet al te nat”, blikt de bedrijfsleider terug op het voorbije seizoen.

Dat de vochtshoudding dit jaar in balans bleef komt het bedrijf goed uit. Vanwege het brakke grondwater kan de Rusthoeve namelijk niet beregenen. „Met uitzondering van een proef in plantuien, waar voor een bedrag van ongeveer duizend euro per hectare water vanuit de randmeren met vrachtwagens werd aangevoerd, was dat ook niet nodig.”

De goede omstandigheden resulteerden in top-opbrengsten, maar ook matige prijzen. Met name de waarde van uien is eind november met prijzen van nul tot anderhalve euro per honderd kilo zeer slecht. De Rusthoeve heeft nog 400 ton uien opgeslagen in de bewaarschuur in de hoop op betere prijzen. Onderzoek naar uien neemt een voorname plaats in op de Rusthoeve. De proefboerderij vormt niet voor niets samen met DLV-Plant het UIKC, oftewel het Uien Informatie en Kennis Centrum. De proefboerderij faciliteert onderzoek voor de opname op de rassenlijst. Het onderzoek spitst zich verder onder andere toe op de bestrijding van latente

schimmelziekten als witrot en valse meeldauw. Daarnaast vindt er onderzoek plaats naar bemestingsstrategieën, onkruidbestrijding, plantversterkers en fosfaat in uien.

Enmaal van het land wordt een deel van de uien aan bewaarproeven onderworpen. De Rusthoeve beschikt daarvoor over een viertal bewaarcellen met een capaciteit van 12 ton elk en één cel met een inhoud van 25 ton. Momenteel vindt er een bewaarproef plaats met drie verschillende regimes. Hierbij worden de uien gedroogd tot 28 graden Celsius, 20 graden Celsius en handmatig op het 'boerengevoel'. De bewaarcellen zijn voor volgend jaar al gereserveerd voor een aardappelbewaarproef. „Bedrijven komen bij ons om het software van bewaarprogramma's van hun nieuwe systemen te testen en demonstreren”, vertelt De Vlieger.

Groeiregulatie

De teelt van graszaad is naast die van uien een andere belangrijke teelt op de zuidwestelijke klei. Ook voor dit gewas vormt de proefboerderij samen met DLV-Plant een expertisecentrum. Daarbij komt de kennis van De Vlieger, die voordat hij drieënhalf jaar geleden bij de Rusthoeve in dienst kwam bij handelsbedrijven Cebeo en Innoseeds werkte, goed van pas. Met behulp van zijn netwerk wist hij extra onderzoek naar graszaad voor het productschap Akkerbouw binnen te halen voor de Rusthoeve.

De experimenten spitsen zich vooral toe op de bestrijding van onkruidgrassen en groeiregulatie. „Graszaad is kwetsbaar tijdens de bloei en oogst”, weet De Vlieger uit ervaring. „Om de kwetsbaarheid te beperken, ►

RUSTHOEVE COLIJNSPLAAT

Proefboerderij Rusthoeve ligt in Colijnsplaat aan de voet van de zuidelijke oprit van de Zeelandbrug. Het bedrijf staat sinds 2000 op eigen benen en is sindsdien een zelfstandige stichting. Het bestuur wordt gevormd door leden van de Zuidelijke Land- en Tuinbouw Organisatie (ZLTO). Daarvoor vormde het een onderdeel van het toenmalige ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV). De Rusthoeve faciliteert onderzoek voor alle gangbare landbouwgewassen in Zuidwest-Nederland. Daarvoor heeft de onderzoeksinstelling ongeveer 100 hectare toe haar beschikking bestaande uit overwegend zavelgrond met een

afslibbaarheid van 15 tot 30 procent. Tien procent van de oppervlakte wordt jaarlijks gebruikt voor experimenten, het overige wordt ingezet als productie- en demoveld. De Rusthoeve pacht een deel van de grond van de NCB, de onroerend goed-tak van de ZLTO. De overige grond heeft de proefboerderij in eigendom. Het bouwplan met aardappelen en suikerbieten is met een rotatie van een op vijf extensief. Voor het bouwplan met vlas en ui hanteert het bedrijf een een op zeven rotatie. Een derde van het bouwplan bestaat uit wintertarwe. Het bedrijf heeft 4,5 fte aan (proefveld) medewerkers in dienst.

Als kenniscentrum is niet alleen het vergaren van kennis belangrijk, maar het verspreiden ervan net zo zeer. Daarom organiseert de Rusthoeve in samenwerking met de CZAV en ZLTO jaar in de derde week van juni een dag gericht op alle actualiteiten en noviteiten rond de belangrijkste akkerbouwgewassen. Getuige de gemiddelde opkomst van 2.500 bezoekers een populaire bijeenkomst. Twee maanden later, in augustus, is de Rusthoeve opnieuw een dag het centrum van akkerbouw in Zuidwest-Nederland. In deze maand organiseert de Rusthoeve samen met DLV-Plant een dag gericht op de teelt uien.

1. Een derde van het bouwplan van de Rusthoeve bestaat uit wintertarwe.

2. In de bewaarcellen vinden experimenten plaats met verschillende bewaarregimes.

3. In de bewaarschuur op de Rusthoeve liggen uien en aardappelen opgeslagen.

4. De Rusthoeve faciliteert proeven met peilgestuurde drainage.

maken telers gebruik van bijvoorbeeld een conserveringsmiddel dat als het ware een filmpje, een soort coating, om het zaad legt. Dit moet het uitvallen van het zaad als gevolg van regen en wind verminderen."

Als enige proefboerderij in Nederland vindt op de Rusthoeve onderzoek plaats naar de teelt van vlas, ondanks het gewas als gevolg van het mogelijk wegvallen van Europese overheidssteun onder druk staat. De productie van dit vezelgewas is voor Nederland met een oppervlakte van ongeveer 2.500 hectare weliswaar klein (ter vergelijking: in Frankrijk wordt jaarlijks ongeveer 80.000 hectare vlas verbouwd), toch ziet De Vlieger kansen voor vlas. „Er gloort hoop voor de teelten van bedreigde teelten van vlas en graszaad, omdat we deze proberen onder te brengen bij de zeven-procent-regeling van vergroening in de plannen van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. Dat zijn overigens premature initiatieven, waarvan we nog niet weten hoe het uitpakt. Maar het zou een impuls kunnen zijn voor de gewassen die in deze regio van belang zijn voor de diversificatie op akkerbouwbedrijven."

Omdat vlas in Nederland een klein gewas is, werkt de Rusthoeve nauw samen met het Franse onderzoeksinstituut ITL en het Belgische POVL. Naast proeven met rassen, vindt op het Zeeuwse proefboerderij onderzoek plaats naar de bestrijding van onkruid en fungiciden in vlas.

Pootaardappelacademie

Als GEP-waardig bedrijf (Good Experimental Practice) beschikt de Rusthoeve over een TNG-erkenning (Toepassing Niet-toegelaten Gewasbeschermingsmiddelen) van de nieuwe Voedsel en Waren Autoriteit (nvWA). Het komt erop neer dat de proefboerderij middelen mag testen die nog geen officiële toelating hebben. Dat testen gaat volgens strakke protocollen en voorschriften. Zo

moet de afstand tussen de proeven minimaal tien kilometer bedragen. Daarnaast is de Rusthoeve verplicht om een uitgebreide lijst bij te houden met gedetailleerde gegevens over de proefomstandigheden als de gebruikte spuittechniek en weer. Het gaat hierbij om proeven onder alle voorkomende landbouwgewassen zoals granen, suikerbieten en aardappelen.

Voor dit laatste gewas is de Rusthoeve bezig om samen met LTO Noord en ZLTO een kenniscentrum op te richten voor pootaardappelen en in kader daarvan een pootaardappelacademie op te initiëren. Geen overbodige zaak, want De Vlieger ziet de teelt van pootaardappelen steeds verder van het noorden van Nederland naar het Zuiden afzakken. Schouwen-Duiveland, het oostelijk deel van Zeeuws-Vlaanderen en West-Brabant zijn gebieden in een straal van 50 kilometer rond de proefboerderij waar akkerbouwers reeds pootgoed telen. „De aaltjesproblematiek speelt in deze regio nog nauwelijks rol“, aldus De Vlieger. „Mede daardoor kan in mijn beleving in het zuidwesten van Nederland kwalitatief goed pootgoed worden geteeld.“ Op de Rusthoeve vindt onderzoek plaats naar ziekten en plagen in aardappelen als phytophthora en luizen. Zo meten de medewerkers gedurende het groeiseizoen dagelijks de luizendruk met behulp van zuigvallen. De gegevens hiervan geven zij door aan de Nederlandse Algemene Keuringsdienst (NAK). „Als je eenmaal ziektes in je percelen hebt, is het lastig om deze weer weg te krijgen“, verduidelijkt de bedrijfsleider. Voor eventuele praktijkproeven wijkt het bedrijf uit bij een aantal vaste akkerbouwers waar een ziekte als witrot in uien de bodem voorkomt. Hoewel het onderzoekspaleet van Rusthoeve goed gevuld is, heeft De Vlieger de ambitie om onderzoek naar peen binnen te halen. Maar zover is het nog niet. „Daarvoor moeten we eerst kijken of het gewas binnen onze rotatie past.“ ■

DE VIJF BELANGRIJKSTE ONDERZOEKEN

- Rassenonderzoek uien voor rassenlijst.
- Groeiregulatie en onkruidbestrijding in teelt graszaad.
- Onkruid- en fungicidebestrijding in vlasteelt.
- Ziektebestrijding en groeiregulatie in graan.
- Bewaaronderzoek van onder andere uien en aardappelen.